

DOI: <https://doi.org/10.53486/sstc.v4.10>

CZU: 339.543:336.226.331

INTERNATIONAL PRACTICES REGARDING THE USE OF EXCISE STAMPS AND TRACEABILITY OF EXCISEABLE GOODS

PRACTICI INTERNAȚIONALE PRIVIND UTILIZAREA TIMBRELOR DE ACCIZ ȘI TRASABILITATEA MĂRFURILOR ACCIZATE

ROTARU Marina, masteranda, Specialitatea FPF

Academia de Studii Economice din Moldova,
Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni, 61,
e-mail: marina.rotaru.1998@gmail.com

Abstract. *In recent years, the focus on excise duties has increased, as governments seek ways to increase tax revenue and control the consumption of products deemed unhealthy or polluting. Thus, studying excise taxes can help understand how special taxes can be used to achieve economic and social objectives, as well as develop more efficient and equitable fiscal policies. Subsequently, analyzing the elements of excise taxation leads to an understanding of how this state tax is applied, making it easier for taxpayers to access this information, which is of major importance for producers and users of excisable goods. Excise stamps are a type of security label that is applied to certain goods to indicate that the required excise duty has been paid. Excisable goods are subject to excise taxes, which are taxes imposed on specific goods such as alcohol, tobacco, and fuel. Another important aspect of tax management and consumer protection is the traceability of excisable goods, which ensures compliance with tax regulations and prevents tax fraud and evasion.*

In this context, it is relevant to analyze international practices regarding excise stamps and excisable goods, which vary greatly depending on the country and the type of goods in question. Therefore, in order to investigate international practices, specific analysis and synthesis methods and techniques were used, including observation and comparison.

Key-words: *excise duty, excise stamps, excise goods, traceability, international practices*

JEL CLASSIFICATION: H25, H29

INTRODUCERE

În cadrul unui context economic, juridic și instituțional în vederea realizării funcționalității unei piețe concurențiale, autoritatea fiscală are puterea de a influența într-un mod selectiv activitatea economică prin intermediul unor instrumente cum sunt taxele și impozitele.

Impozitele și taxele întotdeauna au fost în centrul atenției publice și au constituit obiect de analiză și studiu al multor politicieni celebri, guvernanți, economiști. Și astăzi acestea nu și-au pierdut din importanță, reprezentând una din principalele surse de venituri ale statului.

În categoria impozitelor, și anume impozite indirecte, regasim și accizele sau taxele de consumație. Accizele au un câmp de aplicare diferit de la țară la țară.

Motivația alegerii acestei teme este dată de importanța accizelor în economia unei țări, deoarece ele reprezintă una dintre principalele mijloace necesare acoperirii cheltuielilor de procurare a resurselor publice, de actualitatea acestui subiect în economia internațională și de schimbările nenumărate în ceea ce privește legislația ce le reglementează.

Un element important în studierea accizelor îl reprezintă timbrele de acciz. Acestea sunt taxe speciale percepute de către guvernul unui stat pentru produsele care sunt considerate dăunătoare pentru sănătate sau pentru mediul înconjurător. Timbrele de acciz sunt taxe suplimentare percepute asupra prețurilor de vânzare ale anumitor produse, cum ar fi alcoolul, tutunul, combustibilii fosili sau alte produse considerate poluante.

Scopul principal al timbrilor de acciză este de a descuraja consumul sau utilizarea produselor considerate dăunătoare pentru sănătate sau mediul înconjurător, în timp ce în același timp furnizează o sursă suplimentară de venit pentru stat.

Timbrele de acciză pot varia semnificativ în funcție de produsul taxat și de politicile fiscale ale fiecărui stat. De exemplu, unele țări au taxe foarte ridicate pentru tutun și alcool, în timp ce altele pot avea taxe mai scăzute sau deloc.

Trasabilitatea mărfurilor accizate este un proces important pentru a asigura conformitatea cu reglementările fiscale și pentru a preveni evaziunea fiscală. Aceasta presupune urmărirea și documentarea tuturor mișcărilor mărfurilor accizate, începând de la producători și până la consumatori finali, prin intermediul unei serii de documente și proceduri legale.

Scopul principal al trasabilității mărfurilor accizate este de a asigura că toate produsele sunt taxate în mod corespunzător și că nicio marfă nu este trecută ilegal de la un proprietar la altul, fără a plăti taxele obligatorii. Acest lucru este important pentru guvernele statelor, deoarece încasările accizelor reprezintă o sursă importantă de venituri pentru bugetele naționale și internaționale.

CONȚINUTUL DE BAZĂ.

Accizele sunt impozite speciale aplicate anumitor produse, precum alcoolul, tutunul și combustibilii, pentru a finanța cheltuielile publice și pentru a controla consumul acestor produse. Studierea accizelor este importantă pentru a înțelege impactul acestora asupra economiei și societății în ansamblu.

Potrivit Codului fiscal al Republicii Moldova, conform art. 119, accizul reprezintă impozit de stat stabilit pentru unele mărfuri de consum [1].

O altă sursă definește accizele ca o taxă suportată de consumatori, una din formele cele mai răspândite ale impozitelor indirecte, care se include în prețul de vânzare al unor mărfuri determinate. Este o taxă specială de consumație care se aplică produselor din țară și din import, suportată de consumatori [2].

Accizul este un impozit general de stat stabilit pentru unele mărfuri de consum și servicii care au rentabilitate impunătoare [3].

Mihai Aristotel Ungureanu delimitează accizele ca taxe speciale de consumație care se datorează bugetului de stat, pentru anumite produse din țară și din import cum sunt: produse din tutun, alcool, vinuri și bere, uleiuri minerale, alte produse și grupe de produse. Plătitorii de accize sunt agenții economici, asociațiile familiale și persoanele fizice autorizate care produc sau importă produse supuse accizelor [4].

Timbrele de acciză sunt utilizate de peste 200 de ani. Cu toate acestea, abia acum 20 de ani, odată cu creșterea globalizării comerțului și eliminarea multor controale la frontiere, multe țări au început să utilizeze aceste timbre pentru prima dată, în special în țările fostei Uniuni Sovietice din Europa de Est. Timbrele au oferit guvernelor o soluție imediată pentru a-și recăpăta controlul asupra bunurilor - în special la țigări și băuturi spirtoase - vândute pe teritoriul lor. Ele au furnizat dovada vizibilă că taxele de acciză au fost plătite și au permis distingerea produselor contrafăcute de cele autentice. În continuare, scopul timbrilor de acciză este de a asigura venituri impunătoare provenite din taxele vamale și din acciză pentru tutun și alcool, urmărirea și siguranța utilizării publice a produselor din aceste industrii și de a acționa ca o barieră împotriva distribuției de produse ilicite, fie sub formă de contrabandă, fie contrafăcute.

Unele țări cer ca timbrele de accize să fie aplicate pe toate produsele accizabile, în timp ce altele le cer doar pentru anumite tipuri de mărfuri sau în anumite circumstanțe. Designul și formatul timbrilor de accize variază, de asemenea, între țări, unele folosind holograme, filigrane sau alte caracteristici de securitate pentru a preveni contrafacerea.

În majoritatea statelor membre ale Uniunii Europene este încă necesar să se plătească taxe de acciză pentru produsele de tutun și alcool prin achiziționarea de timbre de acciză. Conform articolului 16 din Directiva 2014/40/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 3 aprilie 2014, statele membre care solicită aceste timbre vor fi obligate să le pună la dispoziție producătorilor și dealerilor din alte state membre [5].

Pe lângă timbrele de accize, multe țări au implementat și alte măsuri pentru a preveni comerțul ilicit cu produse accizabile, cum ar fi cerințele de licențiere și înregistrare pentru producători și distribuitori și utilizarea sistemelor de urmărire pentru a monitoriza circulația mărfurilor prin intermediul lanțului de aprovizionare.

În continuare, pentru a atinge obiectivul prestabilit al lucrării, vom analiza și compara, utilizarea timbrilor de acciză pentru produsele alcoolice și al celor din tutun, în diverse state europene.

Industria alcoolului

În UE, timbrele de acciză fizice pentru produsele alcoolice sunt obligatorii în 14 țări (de exemplu Polonia, Franța, Spania, Bulgaria etc).

Directivile ce reglementează accizele la alcool și băuturile alcoolice la nivel European sunt Directiva 92/83/CEE (stabilește structura de bază a accizelor) și Directiva 92/84/CEE (stabilește ratele minime aplicabile pentru aceste accize). Statele membre pot aplica cote mai mari pentru produse dacă doresc [6].

Accizul aferent alcoolului și băuturilor alcoolice nu sunt colectate prin intermediul realizării timbrelor de acciz în Suedia, Finlanda, Cipru și Austria.

În *Lituania*, timbrul de acciz este pur și simplu un mijloc de control și nu este implicat direct în colectarea accizelor. Toate obligațiile de achitare a accizelor sunt raportate prin rapoartele de accize care se depun lunar. Accizele se plătesc lunar, până la data de 15 a lunii următoare perioadei de raportare. În unele cazuri, plățile sunt efectuate în perioade de zece zile (la depășirea anumitor praguri) și plătite de către antrepozitarul autorizat.

Legislația lituaniană prevede excepții de la aplicarea timbrelor de acciz pentru:

- Bere și amestecuri de bere cu băuturi nealcoolice precum și cidru fermentat natural (volumul de alcool nu trebuie să depășească 8,5% vol.);
- Vinuri de ceremonie folosite de comunitățile religioase autorizate.

În *Republica Cehă* există obligația de a marca unele produse alcoolice cu timbru de acciz. Cu toate acestea, astfel de timbre nu sunt folosite pentru colectarea accizelor. Obligația de marcă cu timbru de acciz se răsfrânge asupra tuturor produselor alcoolice în care concentrația alcoolului depășește 15%. Berea, vinul, spumantele și semifabricatele vinului sunt absolvite de obligativitatea marcării cu timbru de acciz, dacă cota de alcool nu depășește 15%.

Accizele în *Regatul Unit al Marii Britanie (UK)* nu sunt colectate la eliberarea timbrului de acciz – acesta este „dovada” că accizele din Regatul Unit sunt sau vor fi plătite.

Utilizatorii de timbre trebuie să fie înregistrați în calitate de antrepozitari autorizați în cadrul Duty Stamps Scheme. Băuturile alcoolice care necesită aplicarea unui timbru de acciz fizic sunt vinul, băuturile spirtoase în sticle (recipiente) de 35 cl sau mai mult și 30% ABV și mai mult. Timbrul de acciz poate fi aplicat separat sau incorporată pe eticheta sticlei. Timbrele de acciz sunt comandate prin intermediul site-ului web securizat al contractantului autorizat HMRC (UK Tax Authority).

Există cerințe legale pentru proiectarea și poziția timbrului de acciz. Dacă este încorporat în etichetă sau ambalaj, designul și poziția ștampilei fiscale trebuie să fie aprobate sau autorizate de HMRC.

La general, cu excepția cazului în care este autorizată pentru amânare, obligația aferentă achitării accizului survine în momentul când mărfurile:

- se introduc în UK din străinătate (cu excepția cazului în care marfa accizată se introduce în regim suspendat);
- se livrează pentru consum în UK (scoaterea din spații de producție).

Industria tutunului.

În UE, timbrele de acciz fizice pentru produsele din tutun sunt încă necesare în 24 de țări [7]. Există doar câteva țări din UE cum ar fi Austria, Cipru, Finlanda și Suedia în care timbre de acciz la produsele din tutun nu se aplică.

În aceste țări, accizele sunt colectate prin declarațiile prezentate de către antrepозitarii autorizați înregistrați sau se percep ca plată a autorităților la importul mărfurilor produselor din tutun.

În Suedia, autoritățile fiscale folosesc Sistemul de control al mișcării mărfurilor accizate (EMCS) pentru urmărirea produselor.

În Slovenia, timbrele de accize sunt obligatorii pentru produsele din tutun, cu excepția țigărilor electronice.

Timbrele de accize sunt emise de Administrația Plăților Publice din Republica Slovenia, o instituție de pe lângă Ministerul Finanțelor.

Subiecți ai impunerii cu accize trebuie să se înregistreze pentru a efectua această la autoritatea fiscală Slovenă și trebuie să prezinte o declarație de accize pentru fiecare perioadă fiscală.

Antrepозitarii autorizați sunt obligați să-și achite obligația față de bugetul de stat - cel mai târziu - în ultima zi lucrătoare a lunii, următoare lunii în care s-a produs evenimentul impozabil.

În Belgia, companiile trebuie să comande timbrele de acciz de la Serviciul Public Federal (FPS). Timbrele de acciz sunt produse de tipografia publică și se furnizează și pentru Luxemburg.

Legislația în vigoare a Belgiei impune elemente obligatorii și informații despre timbre, cum ar fi: [8]

- Tipul de tutun prelucrat (trabucuri, țigări sau tutun)
- Prețul maxim de vânzare în Euro;
- Cantitate (număr de bucăți sau greutate);
- Cod QR.

Legislația fiscală a Republicii Ceha privind accizele stipulează utilizarea doar a timbrelor de accize fizice pentru produsele din tutun.

La comandarea timbrelor de accize pentru produsele din tutun se achita/apare obligația de achitare a accizului. Timbrele de accize pentru produsele din tutun sunt emise de Biroul Vamal pentru regiunea Bohemia Centrală.

Obligația privind achitarea accizului pentru produsele de import survine odată cu momentul în care produsele supuse accizelor sunt importate în Republica Cehă.

Totodată, există situații suplimentare în care obligația privind achitarea accizului survine în momentul vămuirii atunci când mărfurile sunt importate și nu fac obiectul unei scutiri condiționate; sau în caz de încălcare a legii accizelor la transportul mărfurilor, la pierderea bunurilor; în cazul consumului propriu etc.

În Republica Moldova, timbrele de acciz sunt emise de Instituția publică „Centrul de Tehnologii Informaționale în Finanțe”, o instituție pe lângă Ministerul

Finanțelor. Valoarea timbrelor de acciz nu include accizele datorate bugetului de stat. Odate procurate, acestea nu se vând, nu se transmit altor persoane și nu se înstrăinează în alt mod, cu excepția restituirii lor la Instituția publică „Centrul de Tehnologii Informaționale în Finanțe” [9].

Mărfurile supuse accizelor, îmbuteliate în ambalaj pentru consum final, cum ar fi votca, lichiorurile și alte băuturi alcoolice, divinurile, și alte băuturi spirtoase, produse din tutun comercializate, transportate sau depozitate pe teritoriul Republicii Moldova sau importate sunt pasibile marcării obligatorii cu „Timbru de acciz,,.

Marcarea se efectuează [1]:

- în timpul fabricării mărfurilor supuse accizelor sau până la importarea acestora;

- în cazul mărfurilor fabricate pe teritoriul Republicii Moldova – până la momentul expedierii (transportării) acestora din antrepozitul fiscal.

Nu sunt marcate obligatoriu cu „Timbru de acciz”:

a) vinurile spumoase și spumante, divinurile în sticle de suvenire cu capacitatea de pînă la 0,25 litri, de 1,5 litri, de 3 litri și de 6 litri;

b) producția alcoolică cu conținutul de alcool etilic de pînă la 7% în volum și berea;

c) mărfurile supuse accizelor plasate în regimurile vamale tranzit, antrepozit vamal, admitere temporară, magazin duty-free;

d) mărfurile supuse accizelor, fabricate pe teritoriul Republicii Moldova și expediate de către producător pentru export;

e) mărfurile pentru care nu se achită sau nu urmează a fi achitată acciza;

f) alcoolul etilic nednaturat cu pozițiile tarifare corespunzătoare Codului fiscal utilizat în scopuri medicale.

În general, utilizarea timbrelor de accize și a altor măsuri pentru reglementarea mărfurilor accizabile este un instrument important pentru guverne pentru a se asigura că colectează taxele care le sunt datorate și previn comerțul ilicit cu aceste bunuri. Cu toate acestea, trebuie să se găsească un echilibru între asigurarea conformității și evitarea reglementărilor excesiv de împovărătoare care ar putea înăbuși afacerile și comerțul legitim.

În partea ce ține de *asigurarea trasabilității pentru produsele din tutun* urmează de menționat că la nivelul comunității europene este pus în aplicare Regulamentul UE nr.2018/574 CE din 15 decembrie 2017 privind standardele tehnice pentru instituirea și operarea unui sistem de trasabilitate pentru produsele din tutun [10].

Astfel, pentru abordarea problemei comerțului ilicit cu produsele din tutun, toate pachetele unitare de produse din tutun trebuie să fie marcate cu un identificator unic pentru ca circulația acestora să fie înregistrată. Acest fapt permite ca astfel de produse să fie urmărite pe întreg teritoriul Uniunii.

Pachetele unitare de produse din tutun introduse pe piață urmează a fi marcate cu un identificator unic. Pentru a asigura integritatea identificatorului unic,

acesta se tipărește sau se fixează astfel încât să nu poată fi îndepărtat, să nu poată fi șters și să nu fie în niciun fel ascuns sau întrerupt, inclusiv prin intermediul timbrelor pentru marcarea produselor din tutun prelucrat, și al marcajelor de preț sau prin deschiderea pachetului unitar.

Identificatorul unic, permite stabilirea următoarelor elemente:

- a) data și locul de fabricare;
 - b) fabrica;
 - c) utilajul folosit la fabricarea produselor din tutun;
 - d) schimbul de lucru sau ora fabricării;
 - e) descrierea produsului;
 - f) piața de destinație pentru vânzare cu amănuntul;
 - g) ruta de transport preconizată;
 - h) dacă este cazul, importatorul în Uniunea Europeană;
 - i) ruta efectivă de transport de la fabricare până la primul punct de vânzare cu amănuntul, inclusiv toate depozitele utilizate, precum și data transportului, destinația, punctul de plecare și destinatarul;
 - j) identitatea tuturor cumpărătorilor, de la fabricare până la primul punct de vânzare cu amănuntul;
- f) factura, numărul de ordine și evidențele plăților pentru toți cumpărătorii de la fabricare până la primul punct de vânzare cu amănuntul.

Procedura de aplicare a codului unic de identificare implică solicitările de emiteră a codului unic de identificare pentru operator economic, al unității de produs, al utilajului, precum și emiteră propriu-zisă de către autoritatea competentă din țară a codurilor respective.

Toate unitățile, de la fabricare până la primul punct de vânzare cu amănuntul, sunt identificate printr-un cod („cod de identificare al unității”) generat de emitentul de ID competent pentru teritoriul în care se află unitatea.

Trasabilitatea produselor din tutun marcate cu codurile de identificare se asigură printr-un sistem informațional. Costurile aferente sistemului, inclusiv și care decurg din înființarea, operarea și întreținerea sa, sunt suportate de producătorii și importatorii de produse din tutun. Aceste costuri sunt echitabile, rezonabile și proporționale

Pentru a permite stabilirea informațiilor referitoare la identitatea tuturor cumpărătorilor, de la fabricare până la primul punct de vânzare cu amănuntul, operatorii economici înregistrează emiteră numărului de comandă; emiteră facturii; chitanța de confirmare a plății pe care le transmit într-un format prestabilit în sistemul de date primare cu care au încheiat un contract. Operatorii economici transmit informațiile menționate în termen de 3 ore de la producerea evenimentului.

Generalizând cele expuse mai sus, se poate constata că în majoritatea țărilor din UE costul timbrului de acciz nu include suma accizelor datorate spre virare la buget.

Întru asigurarea trasabilității produselor din tutun legislația europeană impune atribuirea codului unic de identificare pentru fiecare produs, cu posibilitatea urmării circuitului economic a produselor respective.

CONCLUZII

În toate statele lumii există taxe speciale de consumație care se aplică asupra anumitor produse. Aceste taxe sunt denumite „accize” și se aplică asupra unor mărfuri precum: băuturi alcoolice, produsele din tutun, berea, produsele petroliere, bijuterii, îmbrăcămintea din blană, etc. Dintre acestea, băuturilor alcoolice și produselor din tutun sunt pasibile marcării obligatorii cu timbre de acciz, care se prezintă ca un element de protecție ce precizează că accizul a fost colectat, iar produsul a fost certificat conform procedurilor legale și corespunde standardului calității.

Obiectivul timbrelor de acciză este de a descuraja consumul de produse dăunătoare pentru sănătate sau mediul, precum și de a genera venituri pentru guvern, care pot fi utilizate pentru a finanța proiecte de sănătate, educație și mediu. În plus, timbrele de acciză sunt, de asemenea, utilizate pentru a încuraja producătorii să dezvolte produse mai puțin dăunătoare pentru sănătate și mediul înconjurător.

În concluzie, timbrele de acciză sunt o componentă importantă a sistemelor fiscale ale guvernelor și au ca scop protejarea sănătății și a mediului prin reducerea consumului de produse dăunătoare și încurajarea producției de produse mai puțin dăunătoare.

Trasabilitatea mărfurilor accizate are mai multe beneficii. În primul rând, asigură conformitatea cu reglementările fiscale și previne evaziunea fiscală. De asemenea, ajută la protejarea consumatorilor împotriva produselor nesigure sau contrafăcute, deoarece prin urmărirea mișcărilor mărfurilor se poate detecta și preveni introducerea pe piață a produselor contrafăcute sau care nu îndeplinesc standardele de calitate și siguranță.

Astfel, trasabilitatea mărfurilor accizate este esențială pentru a asigura conformitatea cu reglementările fiscale și pentru a preveni evaziunea fiscală, protejând astfel veniturile bugetare și garantând protecția consumatorilor.

În aceeași ordine de idei, menționăm că pentru Republica Moldova, care are un parcurs european, adoptarea și aplicarea unui sistem de accize adecvat și eficient reprezintă unul dintre aspectele cheie ale procesului de convergență cu standardele UE. Aplicarea unui sistem de accize aliniat cu standardele UE poate consolida relațiile comerciale și economice ale Republicii Moldova cu Uniunea Europeană. Ca parte a procesului de integrare europeană, Republica Moldova trebuie să îndeplinească anumite cerințe și standarde, inclusiv cele privind taxarea și impozitarea.

Prin urmare, pentru a asigura îndeplinirea cerințelor și a standardelor europene în parte ce ține de timbrele de acciz și a mărfurilor accizate, la prima etapă

Republica Moldova, trebuie să inițieze procesului de armonizare a prevederilor legislației naționale referitoare la cerințele de trasabilitate ale articolelor din tutun, la aquis-ul comunitar.

În contextul integrării Republicii Moldova în Uniunea Europeană, timbrele de acciz și trasabilitatea mărfurilor accizate sunt esențiale pentru a asigura conformitatea cu standardele UE și pentru a proteja economia de fraude fiscale și comerț ilegal, prin garantarea legalității și siguranței produselor accizate.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. Codul Fiscal al Republicii Moldova nr. 1163 din 24.04.1997, cu modificările ulterioare. [online]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=133844&lang=ro#
2. Alexandru F., *Fiscalitate și prețuri în economia de piață*, Editura Economică, București, 2002, ISBN 973-590-629-5, pag. 25
3. Bucur V., Țurcanu V., Graur A., *Contabilitatea impozitelor*, ASEM, 2005, ISBN 9975-78-438-0, pag. 506
4. Ungureanu M.A., *Finanțe publice*, Editura Independența Economică, Pitești 2002, ISBN 973-8112-37-0, pag. 117
5. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/GA/TXT/?uri=CELEX:32014L0040>
6. https://taxation-customs.ec.europa.eu/taxation-1/excise-duties/excise-duty-alcohol_en
7. <https://tax-stamps.org/news-article/tax-stamp-body-briefs-eu-government-on-flaws-in-tobacco-track-and-trace-legislation>
8. https://etaamb.openjustice.be/fr/arrete-ministeriel-du-25-fevrier-2016_n2016003080.html
9. Hotărârea Guvernului nr. 1427/2007 pentru aprobarea Regulamentului privind modul de procurare și aplicare a timbreleor de acciz/timbreleor de consum pe articolele din tutun. [online]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=126173&lang=ro
10. Regulamentul UE nr.2018/574 CE din 15 decembrie 2017 privind standardele tehnice pentru instituirea și operarea unui sistem de trasabilitate pentru produsele din tutun. [online]. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R0574&from=ET>

Coordonator științific: Corina BULGAC, dr. conf. univ.
Academia de Studii Economice a Moldovei, Republica Moldova,
Chișinău, str. Gavriil Bănulescu-Bodoni 61
e-mail: bulgac.corina@ase.md